O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MILLIY GVARDIYASI
HARBIY-TEXNIK INSTITUTI

JAHON TARIXI

63.3
Ж с-39
1167/35

63.3
Ж-39

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY GVARDIYASI
HARBIY-TEXNIK INSTITUTI

JAHON TARIXI

O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi
Harbiy-texnik instituti kursantlari uchun

DARSLIK

O'ZB RESP MILLIY
GVARDIYASI HTI
O'QUV ADABIYOTLAR
KUTUBXONASI
INV 1167/35 SON
28.01. 20 20 YIL

«Complex Print» nashriyoti
TOSHKENT
2019

UO'K 94(100)(075)
KBK 63.3(0)ya7
J 39
Jahon tarixi [Matn] : darslik. - Toshkent : Complex Print, 2020. - 760 b.

Darslik O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi harbiy - texnik instituti kengashi yig'ilishining 2019 yil 9 noyabrdagi 1 - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Darslik O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Muvofiqlashtiruvchi kengashda nashrga tavsiya etilgan. 2019 yil 17 dekabrdagi 6 - sonli buyrug'i.

Jahon tarixi. N.T.Polvonov, A.G.Xolliyev, M.B.Kadirov, D.D.Yusupova, N.S.Rasulova, Y.A.Xudoyqulov, A.Beykuziyev, A.A.Sattorov, A.U.Haydarov, O.O.Rajabov. – T.: O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti, 2020. – 760 bet.

Milliy gvardiya kursantlari uchun mo'ljallangan ushbu "Jahon tarixi" darsligi tarixning eng qadimgi davridan to hozirgi kunlarimizgacha bo'lgan davrlarni o'z ichiga qamrab olgan. Darslikda Jahon tarixi fani dasturida aks etgan barcha mavzular yoritilgan. Milliy gvardiya va ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari, kursantlari, shuningdek, Jahon tarixi faniga qiziquvchi barcha kitobxonlarga mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir:
tarix fanlari nomzodi, dotsent Polvonov Ne'matjon To'rayevich

Taqrizchilar:

falsafa fanlari doktori, professor	O.R.Musayev
falsafa fanlari doktori	F.A.Musayev
tarix fanlari nomzodi, dotsent	D.J.Urakov
pedagogika fanlari nomzod, dotsent	J.Rahimov

ISBN 978-9943-5853-1-7

© O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti, 2019
© «Complex Print» nashriyoti, 2019

MUNDARIJA

Kirish **3**

I bo‘lim. qadimgi sharq tarixi **4**

I bob. Qadimgi Misr **4**

1-§. Qadimgi va ilk podsholik davrida Misr 4

2-§. O‘rta podsholik davrida Misr 133

3-§. Yangi va so‘nggi podsholik davrida Misr 188

II bob. Qadimgi ikki daryo oralig‘i davlatlari **333**

1-§. Qadimgi Mesopotamiya 333

2-§. Bobil podsholigi 411

3-§. Qadimgi Eron 566

4-§. Qadimgi old Osiyo davlatlari va Isroil-Yahudiya Shohliklari 77

III bob. Qadimgi Hindiston va Xitoy 98

1-§. Qadimgi Hindiston 98

2-§. Qadimgi Xitoy davlatlari, madaniyati va dinlari 119

II bo‘lim. Qadimgi Yunoniston va qadimgi Rim **140**

IV bob. Qadimgi Yunoniston **140**

1-§. Qadimgi Yunonistonning ilk davlatchiligi. Krit-Miken sivilizatsiyalari 140

2-§. Yunon-Fors urushlari va Yunonistonni Makedoniyaliklar egallashi. Aleksandr Makedonskiy saltanati 170

3-§. Aleksandr Makedonskiy imperiyasi va Ellinizmni Sharqqa yoyilishi. Ellinistik bosqich va uning xususiyatlari 193

V bob. Qadimgi Rim **208**

1-§. Ilk Rim respublikasi. Italiya hududining Rimga kiritilishi 208

2-§. Mil. av. III-II asrlarda Rim. Puni urushlari va uning oqibatlari 221

3-§. Birinchi va ikkinchi Triumvirat davrida Rim va ilk imperiya davri233
4-§. Miłodiy I-IV asrlarda Rim imperiyasi. G‘arbiy Rim imperiyasining qulashi 249
III bo‘lim. O‘rta asrlar tarixi 277
VI bob. Yevropaning o‘rta asrlar tarixi 277
1-§. Vizantiya davlati 277
2-§. O‘rta asrlarda g‘arbiy Yevropa davlatlari 284
3-§. O‘rta asrlarda Slavyan davlatlari va Rossiya Ivan IV Grozniy davrida 307
VII bob. Osiyoning o‘rta asrlar tarixi 324
1-§. Islom dinining vujudga kelishi va tarqalishi. Arab xalifaligi davlati324
2-§. O‘rta asrlarda Hindiston hududidagi davlatlar 328
3-§. O‘rta asrlardagi Xitoy hududidagi davlatlar 334
IV bo‘lim. Yangi davr tarixi 343
VIII bob. Yevropa va Amerikaning yangi davr tarixi 343
1-§. Angliyaning yangi davr tarixi 343
2-§. Fransiyaning yangi davr tarixi 355
3-§. Shimoliy Amerikada mustaqillik uchun urush. Aqshning tashkil topishi 381
4-§. Germaniya davlati birlashuvi. Avstriya-Vengriya imperiyasining tashkil topishi 394
5-§. Birinchi jahon urushi (1914-1918) 405
IX bob. Osiyoning yangi davr tarixi 412
1-§. Usmonli Turk imperiyasining yangi davr tarixi 412
2-§. Eronning yangi davr tarixi 444
3-§. Hindiston XVII asr o‘rtalaridan XX asr boshlarigacha 476

4-§. Afg‘onistonda Durroniylar davlatining tashkil topishi, uning ichki va tashqi siyosati. 516
5-§. Xitoy XVII asr o‘rtalaridan XX asr boshlarigacha 531
6-§. Yaponiyaning yangi davr tarixi 570
V bo‘lim. Jahonning eng yangi davri tarixi 596
X bob. Jahon 1918-1945 yillarda 596
1-§. Yevropa mamlakatlari va Amerika Qo‘shma Shtatlari birinchi jahon urushidan keyingi yillarda 596
2-§. Fashistik g‘oyalarning paydo bo‘lishi va tarqalishi 602
3-§. 1918-1939-yillarda Sovet davlati. harbiy komunizm va yangi iqtisodiy siyosat. 613
4-§. Ikkinchi jahon urushi va unda Yevropa davlatlari ishtiroki 623
5-§.Osiyo mamlakatlari 1918–1945-yillarda 639
XI bob. Jahon ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda 653
1-§. “Sovuq urushi”. ikki qarama – qarshi tuzum raqobatlarining keskinlashuvi 653
2-§. XX asrning 50-70 yillarida xalqaro munosabatlar. 660
3-§. Jahon mustamlakachilik tizimining yemirilishi va barham topishi664
4-§. Sotsialistik lager mamlakatlarida totalitarizmga qarshi kurashlar 674
5-§. Afg‘oniston mojarosi. Sobiq Sovet Ittifoqi qo‘shinlarining Afg‘onistonga kiritilishi 680
XII bob. Osiyo davlatlari ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda 685
1-§. Osiyo davlatlari ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda Eronda islom inqilobining g‘alabasi 685
2-§. Lotin Amerika davlatlari ikkinchi jahon urushidan keying yillarda702

3-§. Afrika davlatlari ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda 705
4-§. Arab davlatlari ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda. Arab-Isroil munosabatlarining keskinlashuvi 708
XIII bob. Jahon XX asr oxiri - XXI asr boshlarida 718
1-§. XX asr oxiri – XXI asr boshlarida jahon davlatlarida ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hayoti 718
2-§. Sobiq SSSRning parchalanishi va sotsialistik lager davlatlarining tarqalib ketishi 724
3-§. XX asr oxiri- XXI asr boshlarida Lotin Amerikasi va osiyo davlatlari 734
4-§. XXI asr boshlarida Arab davlatlari. "Arab bahori" voqealari 737
Foydalanilgan manba va adabiyotlar 746

4-§. Af
tashqi s
5-§. Xit
6-§. Ya
V bo'li
X bob.
1-§. Ye
urushid
2-§. Fa
3-§. 19
siyosat
4-§. Ikl
5-§.Osi
XI bob
1-§. "
keskinl
2-§. XX
3-§. Jal
4-§. Sc
5-§.
Afg'or
XII bo
.....
1-§. O
islom i
2-§. Lo

JAHON TARIXI

O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi
Harbiy-texnik instituti kursantlari uchun darslik

Muharrir: A. Raximov
Texnik muharrirlar: Usmonov J.B., Abrayev A.S

Bosishga ruxsat etildi: 20.01.2020 Buyurtma: № 66. Format 60x86/16.
Times New Roman garniturasi bilan raqamli bosma usulida bosildi.
Hajmi 47,373 sh.b.t. t.-h.t. Adadi: 100 nusxa

Nashriyot lisenziyasi Ai №004, 20.07.2018 y.
«Complex Print» nashriyoti, Toshkent sh., A.Navoiy ko'ch., 24.
Tel.: +998 71 244 40 89

«Complex Print» bosmaxonasida chop etildi.
Lisenziya № 10-3606, 10.12.2016 y.
Toshkent sh., A.Navoiy ko'ch., 24.
Tel.: +998 71 244 40 89